

Аукен К.А., 2 курс (Қарағанды Бөкетов университеті),
Мади Т. Е., 2 курс (Астана Халықаралық Университеті)
Ғылыми жетекші – э.ғ.м., аға оқытушы Хамитова Д.А.

ЦИФРЛАНДЫРУДЫҢ БУХГАЛТЕРЛІК ЕСЕПКЕ ӘСЕРІ

Қазіргі уақытта бухгалтерлік қызмет жаңа цифрлық технологияларды кезең-кезеңімен дамыту және енгізу сатысында. Бухгалтерлік есеп процестерін автоматтандыру арқылы көптеген компаниялар барлық келісімшарттық әрекеттерді оңтайландыруға тырысады. Экономиканы цифрландыру кәсіпорынның ішкі әлеуметтік-экономикалық процестерінің жағдайын сипаттайтын көрсеткіштерді жинақтайтын ұлттық есеп жүйесін құруға мүмкіндіктер жасайды. Мақалада цифрландырудың бухгалтерлік есепке әсері қарастырылып, блокчейн технологиясын қолдана отырып цифрландырудың танымалдылығына тоқталып, оны пайдаланудың артықшылықтары көрсетілген.

Цифрлық экономиканың дамуы адам қызметінің барлық түрлеріне, соның ішінде бухгалтерлік есеп процестеріне әсер етеді, демек, бухгалтерлік есеп ғылым ретінде және адам қызметінің саласы ретінде соңғы онжылдықтарда инновациялармен байланысты елеулі өзгерістерге ұшырады. Цифрлық технологиялардың дамуы ақпаратты жинау процесін айтарлықтай жылдамдатуға, оны өңдеу мен сақтау жылдамдығы мен көлемін арттыруға, сондай-ақ ақпараттың сапасы айтарлықтай артқан кезде пайдаланушылар үшін ақпараттың қолжетімділігі мен тиімділігіне жағдай жасауға мүмкіндік береді.

Дегенмен, есептің әдістемесіне қарағанда практикада нақтырақ даму қарқыны бар екенін айта аламыз, ол ең алдымен бухгалтерлік есеп құралдарын жетілдірумен, атап айтқанда ақпаратты беру мен сақтаудың жаңа цифрлық технологияларын қолданумен байланысты. Яғни бухгалтерлік есептен басқа ғылымдардың дамуы және алынған жаңа мүмкіндіктердің бухгалтерлік есеп ғылымының әдіснамасын жетілдіруге тигізетін әсерін зерттеудің жеткіліксіздігі.

Цифрландыру бухгалтерлік ақпараттың сипаттамаларын да, оны қолдану мүмкіндіктерін де айтарлықтай жақсартуға әсер етеді [1].

Осы салада қолданылатын бағдарламалық қамтамасыз етуді, деректер қорын және оларды конфигурациялау мен құру принциптерін талдау арқылы қазіргі кезеңде бухгалтерлік есепті цифрландыру нәтижелерін зерттеу бухгалтерлік есепті цифрландыру оның бір мезгілде екі аспектісіне айтарлықтай әсер ететінін көрсетті:

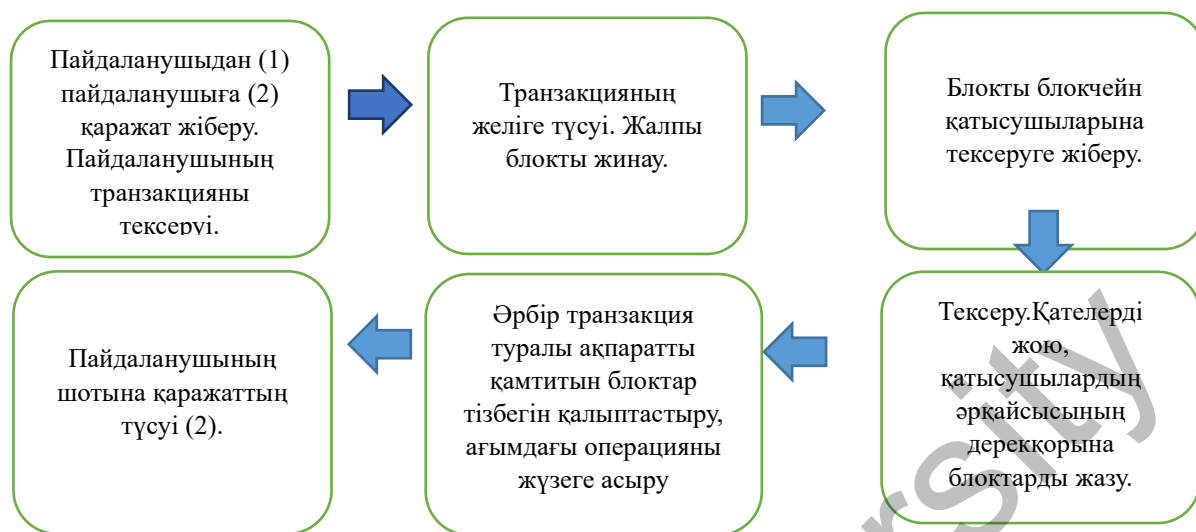
- қажетті ақпаратты жинақтау (қабылдау), оны сақтау және кейіннен мүдделі пайдаланушыларға беру технологиясы – бухгалтерлік есепте ақпараттық технология;
- ақпаратты жүйелеу әдістемесі, яғни бухгалтерлік есептің мәні немесе бухгалтерлік есеп әдістемесі.

Қажетті ақпаратты жинақтау, сақтау және мүдделі пайдаланушыларға беру технологиялары негізінен мәліметтер қорын құру және жүргізу арқылы жүзеге асырылатын заманауи ақпараттық жүйелер болып табылады. Ақпараттық жүйелер үнемі жетілдіріліп отырады және олардың дамуын қарастыруға болады:

- 1) технологияның дамуы тұрғысынан жаңа ақпараттық қажеттіліктерді дамытуға ықпал ететін жаңа техникалық базаның пайда болуы;
- 2) автоматтандырылған ақпараттық жүйелердің өзін жетілдіру тұрғысынан.

Қазіргі кезеңде бухгалтерлік есепті цифрландырудың тиімді және танымал бағыттарының бірін қарастырайық. Соңғы он жылда бухгалтерлік есеп саласында «блокчейн» ұғымы танымал бола бастады. Бұл технология қажетті ережелер бойынша салынған блоктардың үздіксіз тізбегі (тізімі). Жазба блоктарының бұл тізбегі пайдаланушыға ақпаратты таратылған түрде сақтауға мүмкіндік береді. Өз кезегінде, жүйедегі әрбір келесі блок деректерді өзгертудің кез келген мүмкіндігін болдырмай, электрондық цифрлық қолтаңбамен жазылған алдыңғы блокпен анық байланысты. Ұсынылған технология бухгалтерлік есеп саласында орасан зор әлеуетке ие. Және бұл қазіргі заманның өте перспективалы дамуы.

Қаржы секторындағы блокчейн технологиясының жұмыс істеу принципі диаграмма түрінде берілген (сурет 1).

Сурет 1. Қаржылық операция кезінде блокчейн технологиясының жұмыс схемасы

Блокчейн бүгінгі күнге дейін келесі салаларда ең үлкен артықшылықтарға ие болды:

- криптовалюталар саласы;
- банк секторы (инвестициялар);
- төлем операцияларының жүйесі;
- жер құқықтық қатынастары (бірыңғай тізілім);
- мемлекеттік қызметтер (жеке куәлік).

Технология өзінің жұмысында теңдесі жоқ артықшылықтардың болуына байланысты қаржы саласында осындай танымалдыққа ие болды, мысалы:

- 1) орындалатын операциялардың ашықтығы. Әрбір желі пайдаланушысы сайттағы транзакциялар тарихын бақылай алады;
- 2) тұрақты цифрлық жазбаның болуына байланысты деректерді өзгерту, жою немесе бұрмалау мүмкін еместігі;
- 3) блокчейнге қатысушылардың деректерді өзектендіруі немесе келісуі қажет емес-әркімде деректер базасының үнемі жаңартылып отыратын көшірмесі болады;
- 4) блокчейн технологиясында транзакциялардың жоғары дәлдігі мен жылдамдығына байланысты транзакциялардың жылдамдығы мен сенімділігі;

Блокчейннің бухгалтерлік жұмыс үшін маңызды бірқатар қасиеттері бар:

- қауіпсіздік және тұрақты деректерді жазу;
- белгілі бір деректерге жеке шектеулі қолжетімділік;
- транзакциялардың жоғары жылдамдығы мен дәлдігі [2].

Осылайша, қазіргі заманғы үрдістер экономикалық дамудың барлық салаларында цифрлық технологияларды қолдануды талап етеді деген қорытынды жасауға болады. Бухгалтерлік есеп саласы инновацияларды аса қажет етеді. Оларды жүзеге асыру жолдарының бірі қаржылық және шаруашылық операцияларды есепке алу саласындағы көптеген мәселелерді шешетін блокчейн технологиясы болуы мүмкін.

Әдебиеттер

1. Купенова, Ж.К. Цифрлық экономиканың бухгалтерлік есепке әсері / ҚазҰУ хабаршысы. Экономика сериясы, - v. 137, - №3, - С. 92- 100, - 2021.
2. Арефьева А.С., Гогохия Г.Г. Блокчейн технологиясын енгізу перспективалары// Молодой ученый. – 2017. – №15. – С. 326-330.